

79. Hällby, Torshälla sn, Väster Rekarne hd.

Pl. 41.

Litteratur: D 8vo 87; O. Hermelin, V. Rekarne härads fornlemn. s. 275, teckn.

Ristningen befinner sig vid Hällby på den åt vägen vända sidan av ett väldigt granitblock några få steg öster om sockenvägen mellan Torshälla och landsvägen från Kvikksund till Eskilstuna; från landsvägen i söder är avståndet 223 steg, från Rakåsens skolhus norrut 427 steg. Stenblocket är 3,55 m högt, 3,35 m brett på mitten, ristningens höjd är 2,15 m, dess bredd c:a 1,55 m. Till höger om runslingan finnes någon ristning, vars innebörd icke blivit mig klar. Stenens ristning är på sina ställen alldeles avflagad, på andra betydligt skadad och på få ställen fullständigt i behåll.

Inskriften börjar antagligen i den slinga, som utgår från det i D 8vo 87 tecknade ormhuvudet, men början är alldeles avflagad. En punkt tyckes finnas 38 cm nedom den åt toppen gående korsande slingan 2,5 cm uppifrån, 12 cm t. h. om punkten finns den första runan i behåll, † n efter en knöl i stenen, framför vilken antagligen en runa († a?) stått. 2 är tämligen säkert N u , 3 † n är tydlig och därefter synes nedre pricken av kolon. D 8vo 87 läser -iorn , vilken läsning vore tilltalande genom att förutsätta en sammansättning med -biörn , vars första led börjat strax efter ormhuvudet. Andra ordet läses i D 8vo auk , vilket säkerligen är rätt; av 4 a finnes blott 9 cm av staven nedifrån, 5—6 uk äro ganska säkra, och därefter synes en punkt finnas. På 7 p är staven säker, bistaven ser ut som en naturlig fåra, 8 i synes icke haft någon bistav. Dessa runor finnes ock i D 8vo 87. Därefter är slingan alldeles bortfräkt på en lång sträcka vid ristningens nedersta del. 38 cm från 8 i finnes 9 i på ett stycke, som antagligen blir avflagnings nästa offer; staven är i behåll 11 cm nedifrån och synes icke ha någon bistav. På 10 r är bistaven lindrigt krökt men runan tyckes dock vara R r , icke N u ; 11 † a , 12 † t äro tydliga. Förmodligen har dock 10 varit u och 9—10 tu i (ris) tu , som följts av prep. 11—12 at . Mellan 10 och 11 finnes en fördjupning, som har stor likhet med † n , såsom D 8vo 87 tolkat den; det är i synnerhet bistaven, som ser ut att kunna vara huggen, staven är däremot oregelbunden och når varken upp eller ned till slingans linjer och är till utseendet vida skild från 10—11, varför jag anser att dessa fördjupningar icke äro ristade. 13 f är tydligt, men därpå är slingan avflagad 33 cm från nedre bistaven på 13 f , varefter en knöl är i behåll, på vilken finnes, vad som antagligen är nedre hälften av bistaven i 14 u , och av staven i 15 r och det saknade av 14 u kan möjligen spåras. 13 cm därifrån följer ett 9 cm långt streck uppifrån, lutande något åt v., vilket tyckes vara övre staven till 16 h , enär ock mellanstrecket och nedre staven spåras tydligt; 17 i är något skrovligt, 18 n fullt klart och därpå står kolon. 15—18 har alltså varit f(apur:) sin: . D 8vo 87 har framför 16—18 sin ett Y , till vilket ingen grund kan ses. 19—20 st äro fullt klara; mellan dem löpa ett par linjer över slingan, vilka antagligen, som i D 8vo 87, äro en korsande ornament-slinga. Efter 20 t följer en krokig stav, som ser ut att ha bistav till † a men torde tillhöra en slingknut och följas av en fåra, på vars andra sida den verkliga, tydliga 21 † a finnes. 22 i är ock tydlig, och därefter finnes en gropighet, som synes ha varit 23 V f , staven är nedtill tydlig, upptill synes en fördjupning på den plats, där man väntar övre bistaven, och den nedre bistavens plats angives av avflagnings gräns. 24 är i , staven är klar 9 cm nedifrån, på de återstående 5 cm avflagad på högra sidan. 25 är † n , nedre delen och bistaven äro bevarade. 26 är N u , staven är i behåll 5 cm nedifrån, bistaven fullständigt, så ock 27 † n med kolon samt 28 u , 29 k med kolon och 30 h , som D 8vo 87 läser a . D 8vo läser 19—27 $\text{stai (? k l. f) . (a)rn}$, kunde namnet hava varit *stai(n)biarn? På det ställe, där denna slinga korsar slutslingan, finnes en avflagning med tydligt spår av en stav 31 3 cm nedifrån men synnerligen nära den följande tydliga stav 32 i , vilket gör osannolikt, att den är ristad. 10 cm från 32 tyckes spår av en runa 33 finnas men så skrovliga, att den icke kan fastställas. 34 † n är däremot fullt klar. Därefter korsas slingan av en fördjupning, som ser ut som spår av en runa men är krokig och till äventyrs hör tillsammans med den ornamentering som tyckes sammanknyta slingorna. På andra sidan om den uppåtgående slingan stå alldeles tydliga 35—38 tiri , vilken sista dock möj-

ligen är försedd med en lång bistav till **Y**; D 8vo läser **f**, vartill bistavens plats skulle passa; 35—38 ha uppenbarligen utgjort namnslutet **-tirf**, vars första led utgjorts av 30—34, eller om 30—31 varit prep. *at*, av blott 33—34. Därefter fortsätter slingan genom korsets sidoarmar och sedan uppåt, där 39 **p** tyckes säker men kanske riktigare läses **B** i D 8vo 87, 40 är **u** eller **r**, i D 8vo 87 **r**. På det följande kan intet annat läsas än 41 **r** och 42 **i** föregånget av en punkt, som ock tyckes finnas i slutet av slingan. Troligen har här stått **br**[**o****p****u**]**r** [**s**]**i**[**u**].

Då inskriften är så ytterligt svårläst, kan dess lydelse icke med visshet angivas. Måhända har den varit: -björn och Tj- ristade efter sin fader Stenbjörn och efter -därv, sin broder.

80. Rambron, Torshälla sn, Väster Rekarne hd.

Pl. 8: B. 760.

Litteratur: B. 760; L. 985; J. Peringskiöld 1686, s. 52; D 8vo I, s. 34, II, s. 42; O. Hermelin, V. Rekarne härads fornlemn. s. 213.

J. Peringskiöld säger runstenen vara »I Ran Broon (Randbroon) mellan Ekeby och Brottsta». D 8vo I, s. 34 noten uttrycker sig, som om runstenen ännu finnes: »Rambron känner nu ingen. Runstenen är vid en bäck, som rinner i Thorshälla-ån, mellan Brottsta, samt Ekeby» men upplyser II, s. 42: »Under förlidna sommaren har jag sökt den i noten nämnda runstenen vid Rambron mellan Brottsta och Ekeby. Bron är nyligen omlagd och stenen finns icke mer». O. Hermelin har ej heller återfunnit runstenen, fast han »noga undersökt hvar endra bro i hela socken».

Enl. B, 760 har runstenen varit c:a 3 m hög, 1,19 m största bredden nedtill, 1,14 m bred över djurets öga.

Av inskriften var en stor del oläslig, och runor, varav blott en del av staven antydes, skola här betecknas med *i*.

Högra slingan: $\underset{5}{p} \underset{10}{i i i i} \underset{15}{p u} \underset{20}{x} \underset{25}{i l r n} \underset{30}{x} \underset{35}{r f} \text{—}$ Vänstra slingan: $\text{—} \underset{15}{i k i t u} \underset{20}{\cdot h n} \underset{25}{t i i r} \text{—} \underset{30}{i} \text{—} \underset{35}{i i} \text{—} \underset{40}{p u k}$
 $\underset{45}{i i} \text{—} \underset{50}{i i}$

Det ornamentala djuret och ormluvudet hava samma utseende som på Sö. 82 Tumbo (B. 758) och inskriften är ristad med liknande lönnskrift, i det 8—11 **ilrn** måste vara ordet »sten» och 12—13 **rf-** början av prep. »efter», 6—7 **pu** utgöra slutet av plur. »reste». 1 **p** förmodligen början av pron. »de», som sammanfattat ett par namn uti inskriftens början och 2—4 höra till dessa båda ord, de flesta väl till plur. »reste». De båda namnen böra hava stått på den långa del av slingan, som är utplånad framför 1 **p**, såsom den bibehållna slingan t. v. visar.

Med 14—18 *ikitu* bör inskriftens första sats sluta, och då detta icke sker med pron. »sin», är det sannolikt, att detta jämte släktskapsbeteckningen föregått personnamnet, som måste varit ett mansnamn, då det ersattes av 19—20 *hn* »han» men av formen 14—18 *ikitu* att döma ägt eller bestått av ett öknamn, som kan hava varit ordet »gädda».

Efter 19—20 **hn** »han» bör ett verb hava följt och 21—28 **tii** torde have varit **tu** »dog», 24 **r** prep. »i», varpå förmodligen följt **kakum** »Grekland» såsom Sö. 82, Tumbo. I 28—34 **puk** —*i-i* väntar man en mot- svarighet till **puk** + **iuk-*uln*** »Tole högg runorna» Sö. 82 Tumbo, varemot dock 30 **k** strider, men måhända ut- gör det någon ny lönnskrift, kanske omställning av **k i iuk**.

Översättning: N. och N. de reste stenen efter sin fader (N.) Gädde. Han dog i (Grekland). Tole högg runorna.